

Julija
Janus

Nematoma ranka

romanas

Kas iš tiesų galėjo nutikti
Barborai Radvilaitei?

Julija
Janus

Nematoma ranka

romanas

Kas iš tiesų galėjo nutikti
Barborai Radvilaitei?

Vilnius, 2026

1542 metų gruodis, Krokuva

LAIŠKAS

– *Precz, mości panie!** Kelkitės! – šaukia viešnamio šeimininkė, purtydama prie pamazgų ir žmogiškų išskyrų pilno medinio kibiro garsiai knarkiantį naktinį klientą.

Šalia voliojasi alavinis bokalas, trenkia šlapimu, surūgusiu alumi ir dar kažkuo, kas per naktines išgertuves liejosi nevaldomai. Jaunas vyras sunkiai markstosi, nenorom verčiasi ant šono, tada pamažu ke-
liasi ant keturių. Apsiblaususiu žvilgsniu apmetęs nakvynės vietą at-
sikrenkščia, tyliai kažką suniurna ir stodamasis bando nubraukti ant
bridžių prilipusias gleives.

– Aš... čia... – Niūriai dėbteli ryškiai išsidažiusios brandžios
matronos pusėn.

– Pone Davaina... – Ši priekaištingai sudeda lūpas. – Susimildamas, – taria jau švelniau, – negalima taip gerti. Blaivaus nemačiau
jau visą mėnesį, kaskart jūsų naktis baigiasi čia arba Sofijos lovo-
je. Mano mergaitė praranda klientus, negana to, paryčiais dar nu-
sprendžiate ką nors sudaužyti ar prikibti prie kitų lankytojų. Baigsis
tuo, kad tiesiog nebeįsileisiu. Per jus vieni nuostoliai!

* Eikit lauk, maloningasis pone! (*lenk.*)

Šeimininkė nejuokauja – jei jos veidas nebūtų taip išbaltintas, matytųsi, koks iškaitęs. Tik Stanislovui Davainai tai nelabai rūpi. Krokuvoje viešnamių ne vienas. Sofiją pakeis Anelė, Anelė – Iza. Jauni kilmingų šeimų sūnūs iš sosto įpėdinio Žygimanto Augusto svitos – raikytojai, taurininkai, kambariniai, pažai – kone kas vakarą išbilda į miestą. Neretai persirengęs pažu drauge išsprunka ir pats Žygimantas Augustas. Jam patinka laisvai klaidžioti gatvėmis, maukti alų ir triukšmauti smuklėse, tačiau į viešnamius neužsuka – ten pernelyg nešvaru ir pavojinga. Karalienė Bona Sforca mylimam sūnui netoli Vavelio pilies nupirko namą, čia, kurios nors sugulovės glėbyje, ir baigiasi jo išvykos – dažniausiai tai viena iš jo motinos karalienės dvaro damų.

Davaina išsitraukia iš kapšelio monetą, mesteli viešnamio šeimininkei ir atlapoja duris į gatvę. Šaltis į pašvinkusį prieangį įneša gaivos. Gruodžiui nebūdinga ryški saulė apšviečia dulkių stulpus ir apakina pavargusį naktinį svečią.

Prisidengęs akis jaunas vyras per slenkstį išvirsta į gatvę. Netvirtu žingsniu matuoja siaurų gatvių šešėlius, kol pasiekia turgaus aikštę. Ten už kampo – „Gulbės“ užėiga. Užsisako silpno alaus, kiaušinių, duonos ketvirtį, paremia rankomis plyšančią galvą ir bando prisiminti išvakares. Išėjo į miestą temstant, kai paaikškėjo, kad jaunasis valdovas naktį praleis su Diana di Kordona, karalienės dvaro dama. Jį lydės tik vienas pažas, tad visa svita laisva.

– Na ir dvokiate... – Valgį atnešusi savininko pati iškart atsitraukia ir kyko kampu prisidengia nosį. – O dar dvariškis!..

– Vanduo kenkia sveikatai, – nusivaipo Davaina.

– Tai jau! – prunkšteli smuklininkė ir gavusi pinigą kuo greičiau traukiasi.

Užvalgęs Davaina jaučia, kaip galva pamažu nustoja suktis ir vaizdas prieš akis darosi aiškesnis.

Pro duris įvirsta du jauni bajorai. Išvydę Davainą puola prie jo, ploja per petį. Visi užsisako dar alaus ir valgio, kvatoja girtu juoku, vienas per kitą pasakodami vakarykščius nuotykius. Per pačių keliamą triukšmą nė nepastebi, kaip kiti lankytojai persikelia per stalą kitą tolyn. Galų gale šutvė išsvirduliuoja į gatvę ir, nepiktomis pašaipomis vienas kitą ragindami, visi patraukia link karališkosios Vavelio pilies.

Vos įžengęs į savo kambarėlį Davaina nusitraukia purvinus marškinius, atsivarsto bridžius ir griūva į lovą. Nusiplūkė... ir žino, kad gali miegoti iki vėlyvos popietės, nes sosto įpėdinio rūmuose dar nėra.

Jį pažadina stiprus beldimas į duris. Kambaryje tamsu ir žvarbu. Nubloškęs antklodę pašoka ir akimirką bando susigaudyti, kur esąs. Apgraibomis susiranda duris ir jas pravėręs išvysta žvakės apšviestą pasiuntinio siluetą.

– Žinia iš Lietuvos, pone.

Su laišku rankose Davaina žengia atgal į tamsų kambarį. Sugraibęs nuo stalo žvakę eina į pilies koridorių jos pridėti. Prisėdęs prie stalo laužia antspaudą ir patrynęs akis skaito. Atšlijęs krėsle susimąsto.

– Kvietėte, Jūsų Didenybe? – stabtelėjęs menės tarpduryje žemai lenkiasi Davaina.

Žygmantas Augustas mosteli ranka įeiti. Priėmimo krėsle po baldakimu sėdi jo motina karalienė Bona Sforca.

– Didžiojoje Kunigaikštystėje – didelė netektis. Dėl nežinomos priežasties staiga mirė grafas Stanislovas Goštautas, Naugarduko vietininkas ir Trakų vaivada, ištikimas Karūnos tarnas, – pradeda karalienė. – Gavome laišką nuo velionio motinos grafienės Sofijos Goštautienės. Dėl sūnaus mirties ji kaltina Radvilas. Pažįsti juos?

– Mano tėvas buvo artimas amžinatilį didžiajam etmonui Jurgiui Radvilai Herkuliui, kovojo petys petin ne viename mūšyje. Aš augau su didžiojo etmono sūnumi Mikalojumi Radvila Ruduoju, o čia, Vavelio pilyje, tarnavau su jo globotiniu sūnėnu Juoduoju, – santūriai atsako Davaina.

– Grafo Goštauto mirtis sukrėtė visą dvarą, ypač mus, – praby-la Žygimantas Augustas. – Jis buvo didžio žmogaus Alberto Goštauto sūnus, labai gerbiamos giminės atžala, mecenatas. Mirties aplinkybės įtartinos. Radvilos savo ruožtu taip pat nori rasti kaltininką. Tavo užduotis bus tai padaryti. Išvyksi nedelsdamas.

Žygimantas Augustas ištiesia Davainai kapšėlį ir laišką su karališkuoju antspaudu.

– Čia kelionės dokumentai ir išdo pinigai išlaidoms padengti. Pavasarį vyksime perimti Goštautų turto, būtų gerai, jei iki to laiko turėtum atsakymus.

1542 metų žiema, Geranainys

GRAFO MIRTIS

Mane pažadina varpai. Skačiuoju... Septinta. Pramigau, kodėl Katerina neprikėlė kaip visada?

Kambaryje šaltoka. Keliuosi iš patalo, storai uždengto kailio apklotais, stojuosi ant kilimais išklotų medinių grindų ir greitai sukuosi į voverių kailiukais pamuštą apsiaustą. Žvarbu, gruodžio šaltis smelkiasi per spalvotus langų stiklus, papuošdamas juos šerkšno raštais. Ilgi naktiniai marškiniai velkasi grindimis, kojos avikailio klepėse*. Iš burnos paleidžiu garo debesėlį.

Šeimoje visi mėgstame medžioklę, tačiau voverių kailiukus pirkau Vilniuje iš maskvenų pirklių. Ponios mamytės siuvėjas kartais atkanka ir iki Geranainių, na, iš tikrųjų tai per penkerius metus apsilankė vos kartą, kai ruošiausi brolio Mikalojaus vestuvėms. Dažniau pati vykstu į Vilnių – išsirinkti audinių, pasimatuoti suknelių, pasiimti pudros, skaistalų, kvėpalų, naujų batelių ar pasirinkti kokių dar nematytų stiklo indų namams. Apsistojau Goštautų rūmuose Pilies gatvėje, ši veda į Didžiųjų kunigaikščių pilį. Tai – pats Vilniaus centras, čia atsiskleidžia miesto įvairovė. Ir ta paslaptina aura,

* Klepės – naminiai įsispiriami bateliai, šlepetės. (*Čia ir toliau – autorės pastabos.*)

susijungianti iš daugybės elementų: rytmetinio gaidžių giedojimo ir varpų skambesio, vilnos, odos ir paplavų smarvės, dūmų, šviežiai gaminamo maisto kvapų. Vaikų verksmo ir krykštavimo, vežimų dardėjimo akmenų ir medžio rąstų grindiniu, lietaus vandens šniokštimo ir lašėjimo nuo stogų, nuostabios įvairiausių atspalvių vasaros žalumos, žiemos baltumo ir šliuožimo rogėmis nuo Vilniaus kalvų, amatininkų darbo garsų, žirgų kanopų trypimo ir girtuoklių patvorinių dainų. Godžiai geriu į save Vilnių, pasikraunu jo, kad nors dalelę turėčiau savyje iki kito karto...

Kvepia židinyje įsidegančiomis malkomis. Matyt, Kata ką tik jį užkūrė ir kažkur išnyko. Geranainyse diena prasideda anksti.

Šiandien rytas kitoks. Šiandien – mano pono vyro Stanislovo Goštauto, tegul jo siela ilsisi ramybėje, gedėjimo pradžia. Laidotuvės vyks maždaug po mėnesio, kai žinia pasieks artimus ir tolimus gimines, dvariškius, draugus ir priešus.

– Kata! – tyliai šūkteliu.

Katerina, padėjėja dar iš tėvelių namų, iš Vilniaus, man kaip sesė. Jos motina Ona iš Radvilų – tolima mano pono tėvelio giminaitė. Po vyro mirties negalėdama vaikais pasirūpinti, atsiuntė Katą dar visai mažą į mano pono tėvelio dvarą. Abi mokėmės skaityti, skaičiuoti ir rašyti, dabar kartu ir medžiojam, ir savo paslaptis skaičiuojam.

Pati sau galvoju, kas toliau bus, kaip aš gyvensiu. Praėjęs mėnuo buvo labai sunkus – budėjau prie vyro patalo ir daug meldžiausi, vis prašydama Dievo manęs pasigailėti. Penkeri metai vienatvės ir bandymo susikurti savo pasaulį šioje Dievo užmirštoje vietoje...

Gera pamenu, kaip anuomet, prieš tuos penkerius metus, manęs laukė staigmena. Žinojau, kad netrukus ponas tėvelis parinks man vyrą. Ponia mamytė jau buvo paaikškinusi, kad mūsų su seseria Ona Elžbieta vedybės privalės būti giminei reikalingos sąjungos. Pirma turėjo ištekti Ona. Tik kažkas nutiko. Dabar man jau aišku kas, bet anuomet...

Kartą, kai man buvo devyneri, o seseriai trylika, šviesų vasaros vakarą pamačiau ją, išbėgančią pro virtuvės duris ir sukančią link arklidžių. Nepatikėjusi savo akimis, kad tokį vėlų metą išėjo be jokios palydos, suskubau paskui. Tik pasikviečiau Katą, nes buvau ponios mamytės prigrasinta viena nevaikščioti net savų rūmų kieme. Mudvi slinkome koridoriais, tada, markstydamosi nuo besileidžiančios birželio saulės, – pro antro aukšto galeriją, atsargiai laiptais žemyn ir nė gyvos dvasios nesutikusios patekome į kiemą. Čia mus pamatė alebardininkas, stovėjęs sargyboje prie vartų. O man nė į galvą neatėjo prisi dengti skraiste, kaip padarė Ona. Sargybinis klausiamai pakėlė antakį, regėjau iš tolo, kad nori kažką pasakyti. Kažin ar jis pastebėjo mano seserį? Apsisprendžiau toliau neiti ir nerizikuoti būti prigauta. Sukikenu, priglaudžiau pirštą prie lūpų ir daviau ženklą Katai sukti atgalios.

Po savaitės vėl pamačiau Oną, einančią tuo pačiu keliu. Šį kartą pasiunčiau Katą išsiaiškinti daugiau. Pasiklausinęjusi ši grįžo su žinia, kad mano sesuo slapta susitikinėja su jaunu arklininku. Atidžiau apžiūrėjau jį, kai ruošiantis į medžioklę atvedė mūsų žirgus. Maždaug šešiolikos, gražaus stoto ir įžūlių akių. Pastebėjau, kaip Ona su juo susižvalgiusi raustelėjo.

– Jis tau patinka, – pasakiau tuomet.

Sesuo sužaibavo akimis ir atšovė, kad neišsigalvočiau. Neatlyžau:

– Juk mums negalima be palydos susitikti su jaunuoliais? Tai labai nepadoru.

Onos veidas persimainė, ji apsidairė, pristabdė žirgą ir neapykantos persunktu balsu iškošė:

– Nedrįsk kišti nosies ne į savo reikalus. Ir net negalvok kam nors prasitarti – aš tave prakeiksiu, užkerėsiu, ir tu niekada nebūsi laiminga!

Grasinimas man pasirodė toks rimtas, kad persižegnojau ir mintyse pasižadėjau nebesidomėti, ką ir kaip daro mano vyresnioji sesuo. Tylomis paraginau žirgą ir pasivijau kitus medžioklius.

Praėjo ketveri metai. Pirmiausia iširo Onos vedybos su Ilja Ostrogiškiu, kurias ponas tėvelis buvo sutaręs su šio tėvu kunigaikščiu Konstantinu Ostrogiškiu. Kunigaikščiui mirus, Ilja sulaukė pilnametystės ir atsisakė sutartos santuokos, nes panoro vesti Beatą Koščelecką – karalienės Bonos globotinę, kalbama – ir nesantuokinę karaliaus Žygimanto Senojo dukterį. Netrukus išgirdome kitą, ne mažiau netikėtą naujieną: ponas tėvelis po ilgametės nesantaikos sudarė taiką su vienu svarbiausių žmonių Kunigaikštystėje – Vilniaus vaivada, Lietuvos didžiuoju kancleriu grafu Albertu Goštautu ir sutarė, kad apvesdins savo vaikus – mūsų Oną ir grafo sūnų Stanislovą. Po šio sutarimo lyg niekur nieko pradėjome lankytis Goštautų rūmuose, o jie – mūsų.

Stanislovas buvo jau subrendęs vyras, švelnių bruožų, siaurų pečių. Turėjo gražius pusilgius plaukus – taip ir nesupratau, ar jie natūraliai krito šilkinėmis bangomis, ar juos kasdien pabanguodavo. Rūbus rinkosi iš margų itališkų medžiagų, būtinai perautų aukso, itališku papročiu nešiojo tunikas. Atrodė nuolat įsigilinęs į intelektualius ar politinius klausimus ir mažai kreipė dėmesio į mus, Radvilų merginas. Jam akivaizdžiai labiau patiko kalbėtis su mūsų ponu tėveliu ir broliu Mikalojumi. Ypač su broliu. Kartais nurausdavo kaip mergaitė, su Mikalojum rimtai nagrinėdamas Europos politikos tendencijas, reformacijos judėjimą ar aptardamas kurį nors valdovą bei jo strategiją. Onai jis visai nepatiko, mačiau tai.

Vieną rytą į mano kambarį įbėgo Kata tokia susijaudinusi, kad pagalvojau, jog kažkas mirė. Jos plaukų tinklelis buvo nuslydęs į šoną, išsileidusios tamsios sruogos krito ant pečių sunkia banga. Melsva šiurkštaus lino liemenė ir sijonas pabrėžė nebe vaikišką figūrą. Išbėrė nugirdusi, kad Ona turi skubiai išvykti ir kad už grafo Goštauto tekėsiu aš!

Ši žinia mane taip pribloškė, kad akimirką maniau, jog sustos širdis. Arba kad tuoj nualpsiu. Paprasčiau atnešti vandens nusiprausti

ir padėti man apsirengti. Įsliuogiau į rausvą, baltomis našlaitėmis siuvinėtą lininę namų suknelę uždaru kaklu, susijuosiau odiniu diržu ir kuo greičiau nubėgau ieškoti ponios mamytės. Ji sėdėjo prie pusryčių stalo ir susimąščiusi žvelgė pro langą.

– Barbora, eikime į mano kambarius, – tyliai tarė man pasisveikinus.

Persmelkė bloga nuojauta. Kai būdavo gerai nusiteikusi, ponia mamytė vadino mane Basia. Palikusios valgomąjį patraukėme link jos kambarių. Kata sekė iš paskos. Užėjome į alkierių ir ponia mamytė pakvietė mus prisėsti.

– Dukrele, tavo sesuo Ona negali tekėti už Stanislovo Goštauto, sušlubavo jos sveikata. Jai teks išvykti iš Vilniaus pagyventi ten, kur oras grynesnis. Jei pasitaisys, galbūt grįš po metų. Todėl tavo tėvelis, nenorėdamas užtempti laiko ir netesėti pažadų, tariasi su grafu Goštautu, kad jo sūnaus vedybų partija būtų tu. Norės tai pats tau pranešti, kai grįš iš Rodynios.

Mano nuostaba virto tylą. Esu karšto būdo, jausminga, bet tą akimirką tylėjau. Tai štai kaip planuojamos tos vedybos...

– Ar aš ne per jauna? – drįsau paklausti.

– Tau keturiolika. Po metų jau galėsi būti ištekėjusi moteris.

– Bet aš dar nekraujuoju, – prisipažinau visa išraudusi. – Sakėte, kad moteris gali gyventi visavertėje santuokoje su vyru tik tada, kai pradeda kas mėnesį kraujuoti.

– Nesirūpink, tai atsitiks netrukus. Vestuvės sutartos, pradėsime joms ruoštis.

– Bet, ponio mamyte, aš dar visai nenoriu tekėti!

– Manau, kad tau jau laikas, o Stanislovas Goštautas yra labai tinkama partija.

Miliausiasis ponas tėvelis grįžo puikios nuotaikos. Išvydusi jo palydą puoliau į kiemą pasitikti – taip nekantru buvo išgirsti, ką pasakys.

– Basia, saulyte mano! – Tvirtai apkabinęs kilstelėjo mane į orą ir nuleidęs ant žemės pabučiavo į kaktą. – Būsi Goštauto žmona! Grafienė ir didelių žemių savininkė. Viskas sutarta, ruoškis vestuvėms. Jos vyks Geranainyse, kur judu ir gyvensite.

Nebuvau sužavėta mintimi tapti Geranainių ponia, nes jie nuošaly, visiškas užkampis. Tačiau tuo metu net dusau nuo minties, kad štai, pagaliau išteku, ir nelabai gilinausi, už ko, – svarbiau buvo pats faktas, kad jau.

Prasidėjo begaliniai pasiruošimai. Vieną dieną buvau apkaišyta tamsiai raudonais aksomais, apsupta permatomais šilko debesimis, prismaigstyta tūkstančiais adatėlių, juostelių, kaspinių ir tinklelių. Visa tai turėjo virsti mano vestuvine suknele. Stovėjau ant mažo suolelio visą amžinybę, kol susisuko galva ir supratau, kad tuoj nualpsiu. Audinių pirkliai zujo po durų pirmyn atgal nešiodami rietimus, skirtus ponios mamytės, brolio ir mieliausiojo pono tėvelio aprangai. Kraičio skrynios ir joms skirtas kambarys buvo pildomi rūbais, papuošalais, audiniais, patalyne, kilimais, gobelenais, indais, baldais ir medžioklės ginklais.

Iki vestuvių likus penkioms dienoms iš Vilniaus į Geranainis atvykome dešimčia vežimų ir keliomis kariatomis, įsikūrėme svečių kambariuose ir ruošėmės šventei. Kas vakarą abi šeimos ir gausėjantis svečių būrys susirinkdavo vakarienės. Būsima mano ponia anyta, grafienė Sofija Goštautienė, kietai suspaudusi lūpas dalijo nurodymus, kas, ką ir kada turės daryti. Buvo pasamdyti keturi muzikantai, o vestuvių dieną net septyni liutnininkai nuo pietų grojo liūdnas ar linksmas vengriškas, itališkas, lenkiškas ir lietuviškas melodijas. Gegužė apylinkės ir pilies sodus išpuošė žiedais, dvaro tarnai vainikais iš geltonų kiaulpienių, visžalių krūmų, jazminų ir obelių šakų apkaišė vartus, visus įėjimus ir bažnyčios vidų. Orai buvo puikūs, po ceremonijos iš pakeltos pastogės su krėslais stebėjome, kaip jauni vyrai išbando jėgas turnyre.

Mūsų vestuvėse linksminosi visa Radvilų šeima ir daugybė tolimesnių giminaičių. Pagerbė ir Prūsijos kunigaikščio Albrechto atstovai, ir karališkojo Krokuvos dvaro pasiuntiniai.

Išvakarėse nuėjau išpažinties ir nebesukau galvos, kas manęs laukia. Nerimą kėlė tik tai, kad būsimas mano sutuoktinis per vakarienes daugiau kalbasi ir juokiasi su vyrais, o į mane net nežvilgteli. Lyg ne dėl mūsų vestuvių būtume susirinkę...

Penkeri metai, praleisti vidury laukų stovinčioje tvirtovėje, – visa amžinybė man, atitekėjusiai čia vos keturiolikos metų, na, beveik penkiolikos. Geranainių miestelis – greičiau kaimas šalia pilies su pora šimtų gyventojų. Nei vaistinių, nei pirklių. Išvykos į Vilnių, į Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės sostinę, labai retos. Goštautų bibliotekoje rastos meilės poezijos knygos tik dar labiau didino šios vietos keliamą melancholiją. Kokia čia meilė, kai vyrui moterys iš viso nerūpi...

Per tuos metus supratau, kad jis manęs nepalies. Pirmoji santuokinė naktis buvo ir paskutinė. Kai tėvai ir vestuvių svečiai palydėjo mus į paruoštą miegamąjį, maniau, nualpsiu iš siaubo. Mano ponas vyras liepė pasikelti suknelę ir praskėtus kojas gultis ant lovos. Gulėjau taip laukdama. Pajutau, kad jis kažkaip keistai brauko per save ranka, pakėlusį galvą per rūbus pamačiau delnu apimtą jo suglebusį penį.

– Apsiversk, – paliepė.

Paklusau. Jo padedama atsiguliau ant pilvo su visais vestuvininiais apdaraais, sijonus jis užvertė man ant galvos. Kone dusau. Pirštais apčiupinėjo mano lytį, pajutau, kaip smiliumi dūrė ten, kur turėjo tai padaryti savo įrankiu. Suskaudo, aš cyptelėjau ir... viskas.

Kai prieš vestuves klausiau ponios mamytės, ar man skaudės, ši atsakė, kad taip. Paaiškino detaliau, kaip viskas vyksta, tačiau kad vyras nelabai pajėgs – šito nepasakė. Po pirmos nakties Stanislovas Goštautas mano miegamajame daugiau nepasirodė, o aš graužiausi, kad esu negraži ir nemiela, dėl to jis manęs šalinasi.

Po metų kančių ir maldų stovėjau Vilniuje, ponios mamytės – etmonienės Barboros Kolos Radvilienės – kambariuose ir skundžiausi, kad nebegaliu. Jos akyse mačiau liūdesį ir didžiulę užuojautą.

Mane išklausiusi ponia mamytė dar pasiteiravo, kaip grafas elgiasi, kai esu greta. Atsakiau, kad jis manęs šalinasi, o kai grįžta į Geranainis, net nevakarieniauja kartu. Po jo tėvo šviesiausiojo pono Alberto Goštauto mirties jam tapus grafu viskas dar pablogėjo. Į mano kambarius užsuka ar pasikviečia į savo kanceliariją tik tada, kai reikia kokį būtiną dalyką nuspręsti ar pranešti. Jo patarnautojas Mykolas, tas pats, kuriam į akį kritusi mano Kata, sako, kad grafas labai uždaras, stengiasi panirti į reikalus ir darbus kiek tik gali. O jei turi laisvo laiko, eina pasiklausyti dominikonų novicijų choro. Vien dėl tų jaunuolių giedojimo skuba į Vilnių ir lankosi bažnyčioje. Grafas nuolat užsiėmęs ir su Abraomu Kulviečiu, protestantu pamokslininku, mokslų daktaru, dar jo amžinatilsį tėvo pasamdytu įkurti berniukų mokyklą. Dažnai vakarieniauja su vienuolyno vyresniuoju arba su Kulviečiu – įtariu, kad moterų buvimas prie stalo mano poną vyrą erzina.

Tuomet mano išmintingoji ponia mamytė patarė nelaukti.

– Basia, dukrele mieloji, susirask vyrą, kuris tave padarytų motina. Jei tapsi nėščia, grafas nė neleis kam nors suabejoti, kad kūdikis ne jo. Kaip suprantu, jis turi didesnę paslaptį, kurią jam bus labai patogu paslėpti. O tu esi jauna ir graži, tau nereikia prisiimti savanoriškų skaistybės įžadų.

Nustebusi klausiausi savo ponios mamytės. Šešiolikmetės galvai to buvo per daug – etikos ir padoraus elgesio mane mokiusi vienuolė ir ponas bakalauras smerkė bet kokį svetimavimą, kito vyro geidimą ar sanguliaciją nepadoriais būdais.

– Mieliausioji ponia mamyte, bet juk tai nuodėmė, mirtina nuodėmė... – šnabždėjo mano lūpos. Negalėjau patikėti tokia erezija. – Dieve, apsaugok! Ar jūs nejuokaujate? Gal norite pasišaipyti iš manęs?

Jau verkiau taip kalbėdama. Ašaros tekėjo upeliais, plaudamos įtampą ir savęs kaltinimus, virtusius saviplaka Geranainių koplyčioje, kur taip iškilmingai prieš daugiau nei metus mudu su Stanislovu Goštautu buvome sutuokti ir po nuostabios vestuvių puotos palydėti į prabangiais itališko šilko patalais paklotą santuokinę lovą.

Vis tik paklausiau ponios mamytės patarimo ir netrukus pasidaviau tolimo pusbrolio Stanislovo Kęsgailos tamsių akių kerams. Mano vyrui nuolat keliaujant tarp Naugarduko, Trakų, Vilniaus, Krokuvos ir teisinantis sunkumais dėl atsakingų pareigų, Kęsgaila rasdavo progą užsukti į Geranainis ar netolimas Lipniškes. Jei ilgiau neatvykdavo, per patikimą pasiuntinį atsiųsdavo laiškėlį teiraudamasis mano nuotaikos ir sveikatos, pasakodamas, ką veikė. O su laiškeliu – ir dovanėlę. Dažniausiai papuošalą.

Per vieną iš Kęsgailos apsilankymų pasikviečiau jį į savo kambarių, pastačiau Katą už durų ir padariau tai, ko, žinojau, jis seniai norėjo, ko mudu abu norėjome. Tereikėjo ištiesti ranką su aiškiu kvietimu akyse, ir jis jau lėtai bučiniais kilo per suknelės rankovę skaičiuodamas raištelius, vis arčiau mano veido...

Reti, bet aistringi susitikimai pripildė mano gyvenimą nuotykių jaudulio. Šeimynykščiai apkalbinėjo, bet įrodymų nebuvo, o mano vyras gandų nesiklausė. Po pusantrų metų Kęsgaila ilgam išvyko į Krokuvą, mūsų ryšys susilpnėjo, galiausiai visai nutrūko. Tada neatsispyriau dvaro valdytojo bajoro Kristupo Komorovskio vilionėms. Jis išmokė mane meilės meno subtilybių, apie kurias net nebūčiau galėjusi pagalvoti...

Toks gyvenimas, kai su Stanislovu Goštautu buvome sutuoktiniai tik ypatingomis progomis viešumoje, truko iki 1542 metų gruodžio 18-osios. Tą dieną aš tapau našle.

Parvykęs iš Vilniaus grafas atgulė. Negalavo keistai – pykino, dingo apetitas, skaudėjo vidurius, niekas negalėjo pasakyti, kokia ligos priežastis. Apie tai sužinojau tik kitą rytą, kai Kata parnešė

gandą iš virtuvės. Padėčiai blogėjant po poros savaičių iškviestas Sofijos Goštautienės gydytojas apžiūrėjo ligonio indus, net naktipuodžio turinį ir prisakė ligonį perrengti, rūbų plikomis rankomis neliesti ir tuojau pat sudeginti, kambarius gerai išvalyti ir išvėdinti. Per tuos vėdinimus grafą pradėjo krėsti drebulys ir dar savaitę prasikankinęs, jau ir karščiu degdamas, nusilpo tiek, kad Viešpats Dievas jį pasišaukė.

Patarnautojas Mykolas Katai prasarė, kad išvakarėse prieš grįždamas jo šeimnininkas Vilniuje turėjo svečių. Neįtikėtina, bet Mykolas dievagojosi matęs moterį juodu aksomo apsiaustu, kuri apsilankė viena, be palydos. Viešnia atrodžiusi gana jauna, nors veidą slėpė po tankiu vualiu. Nė žodžio jam nepratarė, tik išeidama linktelėjo ir tamsoje į juodas roges su dviem tamsaus plauko žirgais įsėdo. Paskleidusi visą žavesį Kata dar bandė Mykolo išklausti, gal paslaptinęją damą bus atpažinęs kas nors iš Pilies gatvės rūmų dvariškių. Ne, gynėsi šis, net vežiko livrėjos nesimate, negalėjai atspėti, iš kokių jis namų. O kai šeimnininko palieptas Mykolas atnešęs vyno, nepažįstamoji stovėjo veidu į langą ir neatsisuko, kol grafas nepamojo palikti juos vienus.

Šitai sužinojau vakar vakare, kai mano vyras jau porą valandų kaip buvo išleidęs paskutinį atodūšį. Jo mirtis tokia netikėta – iki šiol negaliu atsikvošėti. Kas aš dabar? Dvidešimtmetė našlė! Kokia mano padėtis šiuose namuose? Vilniuje? O ir mano pono tėvelio, išleidusio mane už vyro, gyvo nebėra – kas dabar manimi pasirūpins...

Kažin, gal grafo kančių pabaiga bus ir mano kančių pabaiga? Gal pagaliau galėsiu iš čia išvykti?

– Maniau, kad jūs, Barbora, seniai atsikėlus... – matyt, iš mano veido supratusi, kad ką tik pakirdau, iš tarpdurio įgelia grafienė Sofija Goštautienė. – Netrukus jūsų ponina motina bus čia, reikia ruošti į pamaldas. Turbūt jaučiate palengvėjimą?

Kandus tonas pasako viską. Koks trivialus klausimas. Ką ji sau galvoja?!

Grafienės veidas išbalęs, akys paraudusios, standžiai supintą ir susuktą kasą slepia juodais nėriniais apkraštuotas našlės galvos apdangalas. Ji labai išdidi, ta mano ponija anyta Sofija Verejevaitė Goštautienė, kilusi iš Bizantijos imperatorių giminės. Net grafų Goštautų herbas jai per prastas – naudoja tik savo dvigalvį erelį, tokį pat kaip Maskvos caro. Nenuostabu – ji juk atnešė Albertui Goštautui, mano vyro tėvui, aukštesnę kilmę, leidusią išsirūpinti grafo titulą ir gerokai padidinti turtą.

Poniai anytai užvėrus duris, įlekia Kata. Aš jau užsitraukusi juodus plono lino marškinius ir bandau rištis pasijonį.

– Basia, neskubėk, tuoj aš tau padėsiu, mano ponija, – sako ji meiliai šypsodamasi. Matau rūpestį jos akyse.

Kata siaučia mane juodo aksomo sijonu, tylėdama užveržia tamsaus rusvo brokato liemenę, dekoruotą juodomis juostomis su aukso gijomis. Suveržia liemenės raiščius, apriša rankas juodo aksomo rankovėmis. Sutvarko plaukus ir paslepia juos po tinkleliu ir berete. Galiausiai pabaltina veidą ir užsega ant kaklo sunkų aukso papuošalą, kuris prislegia kaip šios dienos liūdesys. Žvelgdama į venecijietišką veidrodį matau, kaip mano veide rašosi nuovargis. Mažai miegojau. Pavyko užsnūsti tik paryčiais. Pakandžioju lūpas, atsigeriu tyro vandens, ir mudvi paliekame mano kambarius.

– Kaip galite taip galvoti, maloningiausioji grafiene Sofija! – Laiptų apačioje pasigirsta skambus moteriškas balsas. – Barbora niekada taip nepasielgtų! Vis tik nepamirškite – kalbate ne apie kokią nors žemakilmę. Ji – Jurgio Radvilos Herkulio dukra! – Gražuolė Barbora Kola Radvilienė jau sukasi laiptų pusėn ir mato mane, sustojusią jų viršuje. – Mano mieliausioji dukrele! Kokia tu graži su tais juodais apdara!s!

Tai pasakojimas apie meilę ir valdžią. Istorija, kurioje žmonių likimus tarsi šachmatus stumdo nematoma ranka.

1542-ieji. Krokuva ir Vilnius. Rūmų gyvenimą valdo šypsenos ir nuodai. Tarp prabangiais gobelenais išpuoštų sienų keroja klasta ir intrigos, jų voratinklis apraizgo Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę.

Keturiolikmetė Barbora Radvilaitė ištekinama už grafo Stanislovo Goštauto. Jau vestuvinę naktį tampa akivaizdu – jos vyras turi paslaptį. Ir ta paslaptis neeis jai būti laimingai. Penkerius tuščios santuokos metus praleidusi Geranainių pilyje, Barbora tampa našle.

Aiškintis įtartinų grafo Goštauto, paskutinio vienos įtakingiausių LDK šeimų palikuonio, mirties aplinkybių karalienė Bona Sforca ir sosto įpėdinis Žygimantas Augustas siunčia sumanų dvariškį Stanislovą Davainą. Išvykdamas iš Vavelio šis nė neįtaria, kad grafo Goštauto mirtis – tik pradžia.

Kol Davaina seka nematomos rankos paliktais pėdsakais, gražioji našlė Barbora Radvilaitė Goštautienė įsisuka į pavojingiausią savo gyvenimo žaidimą – tampa slapta Žygimanto Augusto meiluže. Tai, kas galėjo likti tik dar viena jaunojo valdovo užgaida, pamažu virto aistringa meile, karališkąja santuoka ir šimtmečius gyvuojančia legenda. Tik priešų tame kelyje pasitaikė daugiau nei draugų. Ar jiems dirigavo ta pati nematoma ranka?

Istorinis detektyvinis romanas „Nematoma ranka“ kelia dar vieną įtikinamą Barbaros Radvilaitės mirties priežasties versiją. Kas iš tiesų galėjo jai nutikti?

9 786099 666402 >

**SLAPTA
MEILĖ**